

پیوندی قدرتمند در منطقه

۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۰ از گروه اقتصاد و توسعه -

دلایل دیگری برای نزدیکی دو کشور وجود دارد. روسیه و ترکیه هر دو از اینکه اجازه ورود به کلپ اروپا را نیافته‌اند عصبانند. از طرفی هر دو رهبر روس و منس خودکامه داشته و به دنبال بازسازی امپراطوری‌اند. پوتین خود را ملی‌گرایی می‌داند که به دنبال قدرتیابی دوباره امپراطوری روسیه است. اردوغان نیز سودای امپراطوری عثمانی در سر می‌پروراند و به کنترل جزایر یونانی و قد علم کردن در مقابل یونان، قبرس و فرانسه برای سهم‌خواهی از منابع گازی شرق مدیترانه می‌اندیشد. وی با را فرانس نهاده و خود را صدای جهان اسلام می‌داند.

دکتر هاشم اورعی

استاد دانشگاه صنعتی شریف

در یکی دو ماه اخیر کرملین ناتو را به تلاش برای سرنگونی ولادیمیر پوتین متهم کرده و انکسی ناوانی مخالف سیاسی وی را جاسوس آمریکا خوانده است. ولی پوتین از یکی از کشورهای عضو ناتو یعنی ترکیه کاملاً راضی است. سکوت رجب طیب اردوغان، رئیس جمهور ترکیه در مقابل رفتار خشن دولت روسیه با ناوانی و طرفدارانش نشان از رابطه‌ای عمیق بین این دو رهبر سیاسی دارد. مشت اهتین این دو رهبر، آنها را به هم نزدیک و همپیمان غربی ترکیه را نگران کرده است.

تا جنگ جهانی اول، دو امپراطوری روسیه و عثمانی ۱۳ بار با هم جنگیدند. در سپتامبر سال گذشته روسیه و ترکیه یک بار دیگر و این بار در جنوب قفقاز خود را در مقابل هم یافتند. همان وقتی که پهنادهای ترکیه در حمایت از ارتش آذربایجان به ناکهای روسی که به کمک ارتش ارمنستان آمده بودند حمله‌ور می‌شدند. پوتین اردوغان را شریک و همپیمان قابل اعتمادی می‌خواند. توافق به عمل آمده در ماه نوامبر منجر به حضور نظامی روسیه در منطقه قریباغ و افزایش حضور اقتصادی ترکیه در جنوب قفقاز شد. این توافق مهمترین تحول ژئوپلیتیک پس از پایان جنگ سرد در منطقه بوده و واقعیت استفاده از قدرت نظامی و جهان چندقطبی را به خوبی نمایان کرد. به گفته آندره گرتوف، رئیس شورای روابط بین الملل روسیه، مهمتر از توان نظامی، آمادگی استفاده از آن است.

این اولین بار نبود که روسیه برای کاهش نفوذ قدرت‌های غربی با ترکیه همکاری می‌کرد. پس از فروپاشی امپراطوری عثمانی در دوران انقلاب بلشویکی روسیه، آنتورک، لنین را به چشم همپیمانی ایده‌آل برای مقابله با استعمار غرب نگریسته و بلشویک‌ها نیز بر این عقیده بودند که می‌توانند از ترکیه به عنوان ابزاری برای کسب برتری در صحنه بین‌الملل استفاده کنند. بلشویک‌ها اقدام به ارسال سلاح به ترکیه برای مقابله با یونان و بریتانیا کرده و ترکیه نیز به کنترل مناطق نفتی آذربایجان توسط روسیه و گسترش نفوذ این کشور در جنوب قفقاز تن داد. توافق بین لنین و آنتورک در سال ۱۹۲۱ میلادی که به محدود شدن نفوذ ترکیه در جنوب قفقاز انجامید هنوز با برجاست. با توافق قریباغ در اواخر سال گذشته تاریخ تکرار شد. این بار پوتین بود که از اردوغان در مقابل غرب حمایت کرده و به دنبال آن است که آشوبی در ناتو به پا کند. اردوغان نیز سیاست افزایش نفوذ تاریخی ترکیه در منطقه را دنبال می‌کند. جالب اینجاست که این رابطه نزدیک در شرایطی شکل گرفته است که ترکیه تنها کشور عضو ناتو است که در سالهای اخیر با روسیه درگیری نظامی داشته است. در سال ۲۰۱۵ میلادی ترکیه هوایمک نیروی هوایی روسیه را که در حریم هوایی تحت کنترل ترکیه در سوریه به پرواز درآمده بود ساقط کرد.

اما چه شد که ورق برگشت؟ در تاستان ۲۰۱۶ میلادی، روابط رویه گرمی نهاد. پس از کودتای ناموفق در ترکیه، پوتین طی تماس تلفنی حمایت خود از اردوغان را اعلام کرد. به گفته امیره ارسن، کارشناس روسیه در دانشگاه مرمره استانبول، پس از آنکه ناتو به حمایت از اردوغان نشناخت، ترکیه به این نتیجه رسید که برای رسیدن به اهداف خود در منطقه باید با روسیه به توافق برسد و این رابطه تا امروز پا برجاست. از سال ۲۰۱۶ میلادی تاکنون اردوغان بیشترین دیدار را در مقایسه با سایر رهبران جهان با پوتین داشته است. روسیه که در مناقشات سوریه رقیب ترکیه به‌شمار می‌رفت به همپیمان این کشور تبدیل شده است. برای پوتین مهمتر از حمایت از بشار اسد در سوریه استفاده از ترکیه برای تضعیف ناتو است. به همین دلیل بود که پوتین کمک نظامی ترکیه به آذربایجان در مناقشه قریباغ را پذیرفت. وی موفق شد نقش روسیه را از میان‌جی‌گری به ناظر صلح ارتقاء داده و از این مسیر نیروی نظامی خود را در منطقه مورد مناقشه مستقر کند. ترکیه هم ضمن حفظ پرسیز موفق شد به مسیر عبور کالاهای ترکیه به باکو از طریق ارمنستان دست یابد و در این ماجرا چیزی به غرب نرسید!

اما دلایل دیگری برای نزدیکی دو کشور وجود دارد. روسیه و ترکیه هر دو از اینکه اجازه ورود به کلپ اروپا را نیافته‌اند عصبانند. از طرفی هر دو رهبر روس و منس خودکامه داشته و به دنبال بازسازی امپراطوری‌اند. پوتین خود را ملی‌گرایی می‌داند که به دنبال قدرتیابی دوباره امپراطوری روسیه است. اردوغان نیز سودای امپراطوری عثمانی در سر می‌پروراند و به کنترل جزایر یونانی و قد علم کردن در مقابل یونان، قبرس و فرانسه برای سهم‌خواهی از منابع گازی شرق مدیترانه می‌اندیشد. وی با را فرانس نهاده و خود را صدای جهان اسلام می‌داند.

اردوغان از بیوستن به مکتب پوتین در استفاده از نیروی نظامی رضایت دارد. پس از اشغال کریمه توسط روسیه، رهبر ترکیه به این نتیجه رسید که تجاوز به خاک همسایه می‌تواند بدون مجازات باشد. انکارا به دنبال آن است که از ضعف، عدم توافق و سردرگمی غرب استفاده کرده و نفوذ خود در کشورهای همسایه و منطقه را افزایش دهد. واقعیت این است که دو کشور ترکیه و روسیه به‌رغم کشمکش‌های تاریخی و تضاد منافع، موفق شده‌اند به پیوندی قدرتمند دست یابند.

برای ما هم شرایط ویژه‌ای در منطقه رقم خورده است. دولت جدید آمریکا به دنبال فراهم آوردن شرایط لازم برای خروج نیروی نظامی خود از منطقه است. عربستان سعودی در پی عدم دستیابی به اهداف خود در یمن، در فکر مصالحه با ایران است. امروز وقت همبستگی در داخل و دیپلماسی خلاقانه در خارج است. چنانچه از کارتهای خود خوب استفاده کنیم می‌توانیم در سایه صلح و آرامش در منطقه به اهداف اقتصادی خود برسیم. اما این مسیر پر پیچ و خم است و باید از تاریخ درس بگیریم. در خارج اسرائیل به دنبال آن است که از پروژه ایران‌هراسی ساخته و پرداخته خود سود ببرد و روسیه نیز

به سادگی برگ ایران را در بازی با عرب از دست نخواهد داد. امروز که وقت همدلی و هم صدایی برای حفظ منافع ملی است شاهد آنیم که عده‌ای دور میز مذاکره نشسته و گروهی به دنبال آنند که زیر میز بزنند. در این وانفاسا ملت هر روز فشار بیشتری تحمل میکند تا روزی که کاسه صبرش لبریز شود و زیر لب زمزمه میکند.

از من اکنون طمع صبر و دل و هوش مدار

کان تحمل که تو دیدی همه بر باد آمد

(Visited 1 times, 1 visits today)

لینک کوتاه مطلب : <https://jahaneghtesad.com/?p=141283>

گروه اقتصاد و توسعه